

Skötselråd och fakta sammanställt och hämtat från Magnolianossebro.

Många sorter

- Det finns över 50'000 olika sorters dahlior registrerade med namn så det finns att välja på.
- Många äldre sorter har klena stjälkar och orkar inte hålla upp sina blommor och därför kommer det nya som är lika men bättre.
- Ni är välkomna till vår dahlia utställning på Magnolia, med över 300 sorter, där ni kan gå runt och hitta nya favoriter inför nästa år och njuta av färgprakten.
- Vi mår alla bra av att njuta av dahlornas färg hav på hösten när det börjar bli mörkare och kallare, och då ha all färgprakt i färskt minne inför den gråa årstiden. Det gör det lättare att se fram emot att det snart är vår igen.

Knölar, Sticklingar och sommardahlior

- De knölar vi köper hem från Holland är av odlarkvalitet. Odlarna i Holland sätter knölar i växthus under vintern och tar efterhand sticklingar som kommer upp. Dessa sätts ut på fält efter tulpanodlingen och får växa till sig och bildar under växtperioden knölar som de säljer i hela Europa och andra länder. De sista sticklingarna som de tar på våren får kortare tillväxtperiod och blir mindre knölar. Dessa mindre knölar packas i konsumentpåsar och skickas ut tidigt till försäljning. De knölar av odlarkvalité som har växt längre och har lagrats i perfekt kyl lager tills utleverans sker på våren har mer växtkraft när de kommer i jorden. Dessutom är knölar av odlarkvalité mer sällan felmärkta eftersom odlarna kräver att det är rätt sorter de får.
- Sticklingsplantor odlas till viss del vidare i växthus och vi kan köpa dem som sommardahlior.
- Det är bara Holland som har det speciella odlingsklimatet som gör att de kan odla sticklingar till knölar med gott resultat. Övriga länder som odlar dahlia knölar till försäljning behöver därför dela knölarne för att få fler.
- Vi på Magnolia odlar en del sorter som inte finns att köpa in och dessa delar vi och säljer, men det finns inte någon stor odlare i Sverige.

Frösådd

- Äkta vilda dahlia frö kan sås och blir samma sort men om ni tar frö på övriga korsade sorter kan det bli något helt nytt.
- Det är med frö nya sorter kommer till.
- Sår ni dahlia frö blir det mest enkelblommiga för de fyllda har svårt att bli pollinerade.
- Med en bra tillväxt under sommaren hinner de få knölar som kan lagras.

Val av sorter, utseende och höjder

- Dahlior finns i höjder från 15 cm till de som blir 1,7 meter. Det finns även en vilddahlia vilken inte hinner blomma i våra trädgårdar, men som blir 3 meter hög.
- Pompom och Bolldahlior finns inte som låga utan de börjar på 70 cm och högre.
- Vill ni ha fjärilar, humlor, bi flugor, bin och andra insekter ska ni ha dahlior med öppen disk, vilket enkelblommande, halskrås, pion blommande m.fl. har. Det är inte så många andra sorters växter som blommar på eftersommaren så det är underbart att se alla pollenälskare surra omkring bland dahlia blommorna.
- Låga dahlior behöver inte stöttas eller bindas upp eftersom de är kompakta i sitt växtsätt.
- Låga dahlior har oftast korta blomstjälkar och passar därför inte till bukettodling.
- Många florister och övriga som vill göra vackra buketter köper dahliesorter som varierar i storlek. Några små, exempelvis Pompom, ger harmoni och balans.

- Dekorativ jätte är otroligt pampiga med sina gigantiska blommor. För att få vara med i denna grupp har de visat att de kan ha blommor på 25 cm i diameter eller större. Men de tar några extra veckor på sig att utveckla sina stora blommor till skillnad från de lägsta sorterna med mindre blommor.
- Dahlior med mörka, en del sorter nästan svarta blad, ger variation och spännande möjligheter till kreativa uttryck.

Val av odlingssätt som ettåring eller vinter förvara

- Dahliorna har knölar som tas upp på hösten, delas och ger fler plantor nästa år.
- En del odlar dem i urnor eller stora krukor och ställer in dem i garaget eller annat frostfritt utrymme under vintern utan att gräva upp dem, förrän de delas och planteras om på våren.
- Många köper nya dahlior varje år för de inte har någon sval plats för vinterförvaring. En kommentar som jag ofta får av den yngre generationen är att våra föräldrar tvunget ska ha upp dahliorna och spara medans andra fleråriga sommarblommor får stå kvar och dö. "Vi har ingen plats för övervintring och köper nya dahlior varje år, istället för andra sommarblommor. Sommarblommorna är döda när vi kommer hem från semestern men dahliorna börjar istället blomma och lyser upp sensommaren och hösten." Dock försvarar jag att spara dahliorna eftersom med sommarblommor kan man köpa samma sort nästa år, men en favoritsort av dahlia är inte lika lätt att få tag på igen, för det finns så otroligt många och det växlar vilka som säljs.
- Köper ni sommardahlior är de sticklingsplantor som bildar knölar som kan sparas om tillväxten är god och sommaren solig.

Kombinationsrabatter

- Dahlior är sensommar och höstens stora färgprakt men under maj och juni är det glest och grönt.
- Om blomsterrabatten ska hand grävas kan det stå kvar vårlökar, liljelökar och olika perenner som blommor tidigt så blir det en rabatt som även är vår- sommar-blommande.
- Rabatter som ska jord fräsas är mest rationellt, att fräsa hela ytan och sedan plantera.
- Har ni problem med mördarsniglar är det en nackdel att ha lökar och perenner nära där de gömmer sig undan solen.

Spanska snigeln, mördarsnigel

- Sniglar gillar de späda dahlia bladen som sticker upp ur jorden och äter av dem så det knappt syns att plantan börjat växa, därför är det en viktig tid att hålla sniglar borta.
- Jag är uppvuxen med ekologisk grönsaksodling och har lärt mig hur viktigt för plantors välbefinnande och tillväxt det är med lucker jord. Någon eller några dagar efter regn är det viktigt att luckra jorden. Det gör även att små ogräsplantor dör på ett tidigt stadium och fukten stannar kvar och dunstar inte bort. Det gör också att man sällan behöver vattna utan många somrar räcker det med regnet som kommer. Detta arbetssätt för att ha friska välmående plantor har även fördelen att inte sniglar kan komma åt plantorna. Mördarsniglar kan inte gå i torr och porös jord. När det regnar blir jordytan kompakt och en skorpa bildas som sniglarna rör sig fritt på. Då får man bevaka och plocka sådana som börjar äta på plantorna och/eller lägga ut snigelkuler. När det har slutat regna är det dax med hackan och kontrollera plantorna så de är snigelfria. Om någon snigel blir kvar så får de problem när solen börjar gassa och de inte kan söka sig till fuktig skugga utan de "kör fast" i den lösa och torra jorden.
- Som alternativ till att hacka och ha en lucker yta är att täcka med bark, halm eller gräsklipp för att motverka ogräs och att marken inte ska torka ut. Detta är bara för dem som inte har problem med sniglar och snäckor.
- Har ni problem med sniglar och inte kan eller vill hacka och plocka sniglar vid regn får ni plantera dahlia knölarna i krukor istället. När de växt upp och fått stam tar ni bort de nedersta bladen och planterar ut dem i landet. Det verkar då som att sniglarna smakar på

stammen och känner hur besk den är och konstaterar att det inte är värt att krypa upp till de späda bladen.

Tveskärtar

- En del klagar över tvestjärtar i dahlia blommorna vilket inte jag någon gång har haft problem med. Därför kontaktade jag en kunnig inom området och fick denna förklaring. Eftersom vi på Magnolia har sandjord och inga stenrösen, stenmurar, stenväggar eller andra fuktiga och bra boplatser i närheten av dahlorna så blir det inga problem. De vill ha en fuktig och bra boplatser för natten och föröka sig på. Har ni problem med tvestjärtar så analysera var de tar vägen och försök ändra tillgängligheten för dem som första åtgärd och minska antalet genom att lägga ut korta rullar av wellpapp som samlas in tidigt på morgonen. De går in i wellpappen eftersom de tycker det blir bra att krypa in där och ha närmare till maten, istället för att gå tillbaka till boplatserna.

Sjukdomar

Dahlorna är motståndskraftiga men det finns några angrepp de kan råka ut för. Den vanligaste är leafy gall disease, knippebakterios på svenska. Leafy Gall anser RHS inte kräver någon bekämpning då det mestadels bara påverkar estetiken på knölen, därför skriver vi främst om krongall. Leafy gall och krongall har mycket gemensamt annars. Vid upptäckt att de fått en eller flera dahliaknölar som blivit smittade blir många förtvivlade för på nätet finns många teorier och många har synpunkter. Delar av fakta nedan angående krongall och leafy gall är hämtat från rhs sida om krongall: <https://www.rhs.org.uk/advice/profile?pid=141>

Smittan finns i de flesta jordar, Krongall är en sjukdom som orsakas av bakterien *Rhizobium radiobacter* (synonym *Agrobacterium tumefaciens*), som kommer in i växten genom sår i rötter eller stjälkar och stimulerar växtvävnaderna att växa på ett oorganiserat sätt och producerar svullna galler.

Krongall sprider sig på många växter, både vedartade och örtartade. Det här är några av de växter som det oftast finns på:

- Vedartad frukt: äpplen, körsbär, vinbär, krusbär, vinrankor, björnbär, persikor, päron, plommon och kvitten
- Grönsaker: Rödbetor
- Örtväxter: *Margeriter, Begonier, Dahlior, Lupiner och Flox*
- Vedartade: *Hagtorn, Poppel, Salix/pil, Alm*

I örtartade växter återgår gallbildningarna och bakteriecellerna till jorden. På träiga växter är gallorna träiga och fleråriga och ruttar inte bort. Om man vill minska ner bakteriens omfattning i jorden kan man så gräs eller ha potatis eller andra grönsaker (ej rödbetor) i ett eller 2 år. Det finns ingen kemisk bekämpning.

Det dyker upp 5 - 20 stycken drabbade knölar varje år när vi tar upp dahlia knölar av 4 - 5000 st. Vi förstör dessa för säkerhets skull men för ca 15 år sedan gjorde jag test i några år för att förstå smittorisken. Märkte ut platsen där jag hittade angripna dahlia knölar och kontrollerade nästa år om de som växt på samma plats blivit angripna. Inte i något fall fanns det nya angrepp på dessa platser under närmaste två åren. De dahlia knölar som var angripna lagrade jag avskilt och nästa år satte dessa i en avskild rabatt men när jag tog upp dessa på hösten var det inga som var angripna längre. Min slutsats var av detta test är att det inte smittar mellan dahlorna i någon större omfattning och dör för det mesta på smittade knölar under vintern. Jag har odlat dahlior i över 20 år och har några rabatter som har haft dahlior alla år och det har inte blivit fler drabbade under dessa år. Detta är inget vetenskapligt bevis på att ni inte behöver vara oroliga och det kan eventuellt vara olika beroende på olika jordmån mm, vad vet jag. Men när jag frågar andra som har odlat dahlior under många år har de ungefär samma uppfattning.

Några varje år menar att smittan kommer från Holland och anklagar oss för att inte ha koll på vad vi levererar. Vi påsar själva och kontrollerar konditionen på alla knölar och det är ytterst sällan

som vi upptäcker någon knöl med gall. Odlarna har otroligt stora fält och inga smitto grödor eller smitto träd i närheten. Odlingarna kontrolleras av externa kontrollanter från deras motsvarighet till jordbruksverket och likaså leveranserna som kommer in till grossisterna. Däremot har vi alla smittan i närheten och därför dyker det upp här och var bland våra dahlior. Ni kan läsa mer på RHS hemsida www.rhs.org.uk som har forskat om dessa bakterier. De menar att krongall är flerårig endast på vedartade plantor. Ört växter som dahlior tillhör, dör bakterien på under vintern och det ser så ut när jag har sparat angripna för att göra odlingstestet som jag beskrev ovan.

En annan intressant iakttagelse vi undersökt är att bland de som hör av sig under höst/vintern och presenterat vilken eller vilka sorter som de har fått smitta på är det alltid olika sorter, det är inte någon som har rapporterat samma sort.

Ifall ni har handlat en knöl från oss och tror att odlarens kontrollant, grossistens kontrollant och vi har missat att gallra bort en knöl med krongalla så får ni gärna skicka ett mail till oss med bild på knölen så reder vi ut det.

Jordmån

- Jag har sandjord vilket är tacksamt att arbeta med och har inte erfarenhet av andra jordarter men det är ofta jag får kommentaren att "det är så bra med dahlior för de trivs så bra på våran styva lera". Och jag kontrar med att dahlior är fantastiska och de har bara ett krav, och det är sol.
- Det står i många rekommendationer att växter trivs i mullhaltig jord och det gör även dahlior. Öka på mullhalten i blomsterrabatterna genom att blanda ner trädgårdskompost, häst- eller får-kompost varje år och ni kommer att märka skillnad efter några år. Jorden blir mer lättarbetad, dränerar bättre, får mer maskar och växterna trivs bättre, blir kraftigare och håller sig friskare.
- Torv och sand förbättrar tunga jordar och gräsklipp är näringsrikt och gynnar maskarnas goda arbete.
- Har ni stora träd eller buskar nära blomsterrabatterna så tar de mycket näring och utarmar rabatten. Gräv och ta bort alla trädrötter eller flytta rabatten. För att få en växtkraftig rabatt kan ni behöva gräva ner en barriär för att förhindra rötterna att växa in.

Solig växtplats

- Dahlior älskar soligt läge.
- Sol minst halva dagen annars blir det grönska men dåligt med blommor.
- Det är ingen skillnad om det är vandrande skugga eller skugga på för- eller eftermiddag bara soltimmarna blir tillräckligt många.

Gödning

- Jag har alltid blandat ner kompost på våren. Gör man det varje år blir det en humusrik jord som är trevlig att arbeta med och friska plantor som trivs.
- Dekorativ Jätte får en extra givagödning vid midsommartid.
- En del täcker jorden runt plantorna med gräsklipp två gånger under sommaren som gödning. Gräsklippet dras ner och tas om hand av maskarna som ventilerar jorden och göder den. Detta är bara ett alternativ för dem som inte har snäckor eller sniglar.
- Hönsgödsel och kväverik konstgödsel använder de flesta och göder vår och sommar men lägg inte på allt för mycket för då blir det frodig grönska men få blommor.
- Konstgödsel som är avsett till potatis med lägre kväveinnehåll är mångas rekommendation för potatis har samma problem vid för mycket kväve så blir det kraftig tillväxt men inte mycket potatis.
- Har ni stora träd i närheten som stjälar näring går det åt mer gödning även om ni förberett jorden bra och tagit bort alla rötter.

Förbered blomsterrabatterna

- Efter upptagning på hösten är det bra att gräva eller jordfräsa landet om det är tillräckligt torr höst.
- När det torkar upp på våren är det dags att göda och gräva eller jordfräsa landet. När det blir omrört torkar jorden upp, temperaturen ökar och ogräs gror. Nu är härliga våren här och de flesta åren blir det snart bakslag med kyla och regn. Sedan är det dags att röra om i jorden igen så har man fått bort de första ogräsplantorna och därefter torkar jorden upp, känns varmare och då är det dags att plantera.

Planterings tid direkt i blomsterrabatter

- Vi brukar i växt zon 3 räkna med att sätta dem runt 1 maj när det blir värme i jorden. Längre upp i landet och högre växt zon blir det lite senare och med växt zon 1 och 2 är det vissa år varmt i jorden redan mitten av april.
- En kall och blöt jord känns kompakt och kall i handen, det är inte bra att plantera i. När jorden är omrörd och det blir vårvärme värms jorden upp och den känns då varmare och det är då den reder sig som vi säger. Då är det dags för plantering.
- Man brukar säga att de ska ner i jorden samtidigt med potatisen för de vill precis som dahlior också ha värme.
- Det går att sätta dem tidigare men de börjar ändå inte växa förrän det blir varmt. Det är bättre att röra om eller jordfräsa jorden varma dagar någon extra gång så ogräs som grott försvinner och plantera ut dahliorna lite senare, för de växer fort bara det blir värme. På så sätt får inte ogräset det försprånget.
- De kan sättas fram till i slutet av maj utan att bli så mycket senare med blomningen eftersom jorden är varm och då växer de snabbt.
- Sätts de i mitten av juni blir det normalt bara några få blommor och hinner dåligt bilda nya knölar.

Planterings tid - fördrivning

- Om de planteras första halvan av april blommar en del när de planteras ut i början av juni.
- Många sätter dem i slutet av april för då är det ljusare och varmare.
- I maj kan man fördriva dem i kruka skyddade från frost om blomsterlandet inte är klart eller ni har snigelproblem.
- Att sätta dem i februari - mars krävs tilläggslysjus och plats för att de inte ska bli höga och rangliga för då måste de toppas och vitsen med tidig plantering är borta.

Fördrivning hur och krav,

- Plantera en knöl i varje kruka med gamla blomskaftet uppåt eller nya ögonen, skotten, uppåt.
- Det är ingen fara om knölen kommer åt fel håll för det tar bara ett par dagar så har skottet vänt och växer uppåt.
- Plantera dem så det blir någon centimeter jord över ögonen, skottet. Har det blivit långa skott kan de sticka upp men skyddas från direkt sol första dagarna.
- Storlek på kruka är inte avgörande, 15 - 18 centimeter räcker men stora knölar kan behöva ha krukor på 25 cm.. Större kruka ställer mindre krav med vattning.
- Lättast är att plantera i köpt blomjord. Ska de planteras ut i blomsterlandet kan den billigaste blomsterjorden användas. Ska de stå i urnor eller krukor är det bra att använda bättre jord som exempelvis u-jord. Mullhaltig egen trädgårdsjord kan också användas
- När de är planterade vattna så knölen får kontakt med jorden men inte så de blir helt genomblöta.
- Krukorna ska sedan stå varmt (15-25°C) och ljust. Innan dahliorna har börjat titta upp, vilket tar en till två veckor, så kan de stå varmt och mörkt.
- Första månaden kan krukorna stå tätt men sen måste de flyttas isär så de får plats att växa ut med tillräckligt mycket ljus. Står de för tätt eller får för lite ljus blir de snabbt höga, rangliga och behöver bindas.

- Det är ingen idé att sätta dem för tidigt eller i för dåligt ljus för då blir de så höga att de måste toppas vilket försenar blomningen några veckor.
- Ska man ha knölna i urnor eller stora krukor under sommaren kan de planteras där om man har plats att ha krukorna eller urnorna varmt, eller iallafall frostfritt.

Planteringsavstånd och djup

- Planteringsavstånd på de lägsta dahlorna är 15 - 25 cm, medelhöga ca 40 cm och höga sorter 50 - 60 cm. I urnor och kant av rabatter kan dahlorna hänga ut över kanten och därför planteras tätare.
- Låga dahlior 10 cm och högre 20 cm från blomsterkant. Ytterligare 10 cm om blomsterkanten är mot en husvägg eller om dahlorna inte ska hänga ut över gången.
- I urnor och krukor räcker det med en högre dahlia och är urnan eller krukans storlek kan det få plats 3 låga dahlior.
- En del planterar lite tätare och det fungerar men allt för tätt gör att dahlorna blir höga, rangliga och måste stötts. Sidokotten som kommer med nya blommor har svårt att få plats och växer på höjden. När det regnar och blåser bryts lätt de långa skotten och de måste bindas eller stötts.
- Fram till första blomman kommer ser det lite glest ut i landet eller urnan men sedan kommer sidokotten och det blir fort praktfullt.
- Hur många får det plats i en pallkrage 80 x 120 cm är en återkommande fråga. Låga sorter 15 - 40 st. medelhöga sorter 6 - 8 st. Höga och storblommiga sorter 4 - 6 st.
- Vid fördrivning i krukor planteras knölna några centimeter under jordytan eller iallafall så knölen blir täckt med jord, skott och gamla stjälken får sticka upp. Planteras de sedan ut i landet kan de sättas ner på 10 cm djup.
- I blomsterrabatten planteras de 10 cm djupt. Blir det 5 cm djupt så är det ingen fara men djupare gör att de står stadigare.

Uppkomst vår, frostrisk

- Håll jorden lucker runt plantorna för att den ska vara så varm som möjligt, inte avdunsta och ge syre till plantorna. Det gör att sniglar inte kan gå ut till plantorna mer än när det regnar.
- När de första bladen sticker upp är de aptitliga för sniglar och snäckor.
- Täck över uppkomna plantor om det blir frostnätter. Hos oss i växt zon 3 var det länge sedan det var järnätter som betyder frostnätter första veckan i juni men man måste vara beredd på att det kan inträffa trots klimatförändringen. Lite längre fram i juni för er som har högre växt zon. Om det blir frostnätter i maj har plantorna ytterst sällan kommit upp så mycket att det gör någon större skada.
- Om en planta har frusit kommer det nya skott men blomningen försenas.

Uppbindning

- Kraftiga huvudstammen brukar stå stadigt men när sidokotten börjar blomma, ofta med stora tunga blommor, frestar det på när det regnar och närmar sig stormstyrka i vinden.
- Det viktigaste är att knölna är delade på våren, se delning.
- Normala år brukar jag stötta 20 till 50 dahlior av 5000 st. En del av dessa är för att de hänger eller välter ut i gångarna.
- Nyare sorters dahlior har kraftigare stjälkar som orkar hålla upp sina blommor bättre än en del äldre sorter.
- Låga dahlior behöver inte bindas upp.
- Det finns ett speciellt dahlia nät att köpa där de växer upp igenom och stöttar varandra. Lite besvärligt när de ska upp på hösten att trassla ut nätet.
- Bågväxtstöd är ett alternativ som är lätt att sätta dit när det behövs.
- En pinne i mitten och ett snöre runt plantan ger också bra stötning.

Skötsel och vattning

- Plocka bort över blommade blommor så ser det trevligare ut och i viss mån ökar blomningen.
- Håll uppsikt efter sniglar, snäckor och tvestjärtar.
- Vattna vid behov men skvätt inte flera gånger i veckan. Vattna rejält, 30 - 40 mm och sedan vänta tills jorden har torkat upp igen.
- Någon eller några dagar efter vattning eller regn ska jorden luckras för att undvika en tät skorpa med välmående plantor som växer bättre. Små ogräsplantor dör och sniglar kan inte gå i lösa jorden.
- För det mesta klarar sig dahliorna med regnet som kommer. Eftersom de har sina knölar är de inte känsliga för torka.
- Dahlior som är planterade i krukor och urnor måste vattnas och gödas kontinuerligt. Höga och stora kräver mycket vatten medan små låga är enklare. En fördel är att dahlior har knölar som gör att om ni har missat vattningen så börjar bladen hänga men de dör inte utan de piggnar till när de får vatten igen.

Blomningstid

- Dahlia plantan växer rakt upp och får en blomma i toppen först. Denna första blomma kan ibland vara lite avvikande i färg och form. Sedan kommer blommor från alla sidoskott som kommer i bladveckan och det är då vi får njuta av det fantastiska färghavet.
- Fördrivna dahlior har ofta första blomman när de planteras ut i början på juni. Får de ett gynnsamt läge fortsätter de växa och blomma men i öppen rabatt där det blåser kan de vissa år se tanigare och tanigare ut. Det beror på att det fram till och med midsommar kan vara kallt och blåsigt. Sådana år och i ett blåsigt läge kan de direktsatta dahliorna klara sig bättre än fördrivna och i början av juli kan de vara lika fina.
- Det kan variera två veckor när dahliorna börjar blomma beroende på hur tidig och varm våren är och hur solig sommaren blir.
- Först börjar de låga sorterna blomma, normalt i mitten av juli i växtzon 3. Någon vecka senare börjar de högre blomma och i början - mitten av augusti kommer första blommorna på dekorativ jätte som behöver längre tid på sig att utveckla sina gigantiska blommor.
- Jag får ofta frågan hur länge dahliorna blommar och då brukar jag svara lite skämtsamt att det blir finare färgprakt ju närmare frostnätterna man kommer.

Frostnätter hösten

- En del år blir det en eller två retliga frostnätter i början av september när det är fullmåne. Då gäller det att vara beredd och skydda dahliorna och annat frostkänsligt för sedan dröjer det ofta någon månad innan det blir någon mer frostnatt.
- Första frostnätterna blir det oftast bara en eller några grader minus och då kan man täcka med tidningar, filter, fiberduk eller annat, gärna på kvällen. Om täckningsdukarna blåser av är det ett tecken på att det inte blir någon frost. Den tidiga frosten i september brukar bara bli nätter när det är helt vindstilla.
- Om man upptäcker att det har börjat bli frost på blad och blommor är det för sent att täcka men man kan rädda dem med att spruta vatten över blommorna men då är man tvungen att fortsätta att spruta vatten med jämna mellanrum så det inte fryser ända tills solen går upp.
- Har man stora arealer är det ett alternativ att spruta vatten. Man kan även tända eldar runt odlingen för att hålla borta frosten.

Buketter

- En dahlia bukett är fantastisk både som färgsprakande med alla klara färger i en blandning eller med samma färg i olika nyanser.

- Många odlar lite Pompom och Bolldahlia för att få de mindre bollarna mellan de större vilket ger en lugnare och mer harmonisk bukett.
- De låga dekorativa dvärgar, dvärg kaktus m fl. har oftast korta blomstjälkar och är därför inte så bra till buketter.
- Enkelblommande, halskrås, pionblommande m fl. har öppen blomma som gör att de inte blommar så många dagar. Alla blommor som blir pollinerade har inbyggt att när de är befruktade så är det dax att sätta frö. Därför står de fyllda dahlorna fler dagar i blom.
- Vi har gjort bort oss en gång med att blötlägga oasis i en stor korg med både och fylla den med härliga dahlia och gladiolus vilken vi tog med till ett stort 40års kalas. Många hade då tagit med sig köpta blomstergrupper och buketter. Vi ställde vår korg bland de övriga och först då upptäckte vi hur pinsamt det blev. Som ni förstår så var vår blomsterkorg både större och färggladare och tog åt sig allas uppmärksamhet. De övrigas buketter och blomstergrupper såg små och bleka ut i jämförelse.
- När ni plockar dahliablommor är det viktigt att ta dem när de precis slagit ut om ni vill ha lång hållbarhet. Knoppar slår inte ut i vas men de kan vara fina i buketter ändå.
- Stora odlare av dahlia för buketter använder sig av en teknik där de skållar stjälkarna i hett vatten för att de ska dra vatten bättre och stå sig längre.

Upptagning

- Det är bra om dahlorna får lång och bra växtperiod men vissa år blir den kortare för det blir tidig frostperiod. Vi har 4000 - 6000 st. av 300 - 350 sorter att ta upp och därför börjar vi gräva upp dem en vecka in i oktober antingen de har frusit eller inte.
- När frosten har tagit plantorna kan de ändå stå kvar tills det passar för er att gräva för det är knölna som inte tål frost. Upp till växt zon 4 är det sällan det blir tjäle i jorden före jul.
- En del rekommenderar att stjälkarna klipps av 10 cm upp men vi klipper av dem nere vid fästet för då behöver de inte klippas till våren.
- Skaka av jorden runt knölen och märk upp vad det är för sort.

Upptorkning

- Om det är fint väder kan de ligga ute och torka under dagen men de kan inte ligga i solen flera dagar för då tappar de för mycket fukt och börjar bli mjuka.
- Ha knölna varmt och torrt tills de har blivit torra exempelvis i pannrummet. Vi har knölna i ett varmt rum, 22 - 25 grader, med luftavfuktare.
- En del spolar av dem för att de lättare ska torka. Om de ska delas på hösten är det bra med rena knölar för att minska risken för att de ska mögla eller ruttna.

Delning

- Jag delar dem på våren för att de ska vara fina och inte ha möglat eller ruttnat i brottyrorna. Det är även en fördel att väcka dem på våren så de får ögon (små knoppar som kommer fram runt stjälkbasen och blir nya stammar) för då ser jag bättre vart delningen ska göras.
- En del väljer att dela dem på hösten för då är det klart. I USA delar de flesta dem på hösten.
- En del säger att nu är det dax att köpa nya dahlia för de har blivit så spinkiga och måste bindas upp och då får de svaret från mig: "Jag hör att ni har satt ner dem utan att dela knölna för de blir aldrig för gamla utan förnyas varje växtperiod. Om ni sätter ner hela knölen utan att dela den kommer det snart upp 10 stammar från knölen som ska konkurrera om ljuset upp till 1 meter och sedan dessutom få sidokott med blommor. Det är klart att det då blir ett dåligt resultat.
- Delning ska göras så det på höga dahlia blir en till tre ögon, alltså stammar när skotten växt upp. Då blir de kraftiga, har plats till sidokott och står stadigare.
- Låga dahlia får ha betydligt fler stammar för de får lättare plats.
- En del knölar nästan trillar isär medans andra får klippas isär med sekator eller skäras med kniv. Knölna kan ibland vara stora och kompakta så yxan får komma fram.

- Ofta kan man se var gamla ruttna knölen har varit för det har bildats nya knölar runt, där är det bra att sticka kniven för en naturlig delning utan för mycket öppna sårskador som kan ruttna. Vissa år har inte gamla knölen hunnit försvinna utan ruttnat och är kladdig på våren.
- Skotten kommer runt stam basen, en lös rot del kan inte ge några skott men rötter kan den få.
- Det är bättre att dela och kompostera de som blir över när ni inte vill ha fler av sorten och vännerna har fått. För efter några år konstaterar ni att de blir för många om ni lyckas med odling och vinterförvaringen.

Lagring

- När knölna har torkat upp ska de lagras svalt och lagom fuktigt. Vi har dem i öppna plastbackar 4 - 7 grader.
- Om de ligger ljus eller mörkt har ingen betydelse.
- Jag lagrade tidigare i ett kontor som vi inte använde men när jag utökade till 300 sorter och totalt skulle lagra ett antal tusen byggde vi ett lager med fläktkyllning.
- Om lagringsutrymmet ni har är varmare än 7 grader eller för torrt är det risk att de torkar ihjäl och då finns det olika metoder för att skydda dem. Ni får prova er fram vilket som passar er och ert lagringsutrymme bäst. De kan lindas in i tidningspapper, läggas i torv, kutterspån, sågspån eller sand som är lite fuktig och hjälper till att hålla en bra fukthalt.
- Om knölna ruttnar under vintern har de inte varit tillräckligt torra innan ni lagt in dem i lagret, blivit utsatta för minusgrader och fruset eller varit på en alltför fuktig plats.
- Jordkällare med cementgolv brukar vara lagom fuktigt. Jordkällare med jordgolv som är bra till grönsaker brukar bli för fuktigt för dahlia knölna.
- Har de blivit alldeles ihop torkade och skrupna har de haft för varmt och torrt och behöver en annan plats till nästa år eller bli inlagda i fuktigt material.
- Även med bra lagringsutrymme är det en del som torkar eller ruttnar. Var nöjd om inte mer än 15% dör under vintern.
- Riktigt kalla och blåsiga vintrar kommer det fler på våren som säger att de behöver köpa fler dahlior för det är fler än vanligt som har torkat och de förstår inte varför. Då får de svaret "eftersom det varit så kallt och blåsigt har ni haft på element oftare som torkat ut luften. Om det blir en ny kall vinter behöver ni antingen ha en luftfuktare, spraya rötterna några gånger med vatten eller lägga dem i något fuktigt material".

Konvertering till rött

- I början på 2000-talet när jag började sälja och visa dahlior frågade förvånansvärt många varför de bara hade röda dahlior. Jag sa de första gångerna att de röda var väl livskraftiga och att de hade tagit död på de andra vilket jag snabbt förstod att det var ett negativt och dåligt svar. Eftersom det var så många som hade det problemet försökte jag hitta information om detta men fann ingen. Då intervjuade jag alla som frågade och fann snart en gemensam nämnare. Alla lade knölna i samma låda av olika sorter och färger under vinterförvaringen. Utan att kunna förklara det så hade jag svaret: Ligger knölna med kontakt mot varandra är det risk att de konverterar till rött! Några har sagt att alla är gula och några till nyanser av rött. Ha olika sorter i olika lådor eller på annat sätt som gör att de inte ligger emot varandra, det räcker med ett papper som avskiljer sorterna, så har ni exakt samma dahlia blomma år från år utan någon förändring. Det är ett hundratal varje år som frågat mig varför allt i sommar är rött och alla hitintills har svarat att de lagrat alla i samma korg. Sista åren har antalet som klagat på att de fått en röd rabatt minskat eftersom fenomenet börjar bli mer känt.
- Har ni dem i urnor och krukor med plats i frostfritt utrymme exempelvis garaget kan ni ställa in dem där med jord och knölar. De får inte vara genomblöta för då är det risk att knölna ruttnar. Dela och plantera om knölna på våren.

Väckning vår

- För att se hur de mår på våren ger ni dem rumsvärme en eller två veckor för att de ska väckas och få ögon. Ögon kallar man de nya skotten som kommer ut vid gamla stammens bas och blir årets nya stammar.
- En del sprayar med vatten på dem för att de lättare ska förstå att de ska väckas men det gör inte jag utan bara värme.
- Detta görs på våren några veckor innan ni ska dela dem. Det ska inte bli för långa skott utan när de är väckta och ni vet hur de mår kan de ligga kallt igen tills det är dags att plantera dem.